Miksi verkoissakin pitää tiedustella?

Vanajanlinna, 8.2.2017

Poliisijohtaja Petri Knape

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

KESKEISET TEEMAT

- MIHIN TIEDUSTELUA TARVITAAN?
- MITÄ TIEDUSTELU ON?
- MIKSI MYÖS VERKOISSA?

Lainsäädäntökehikko tiedustelulainsäädännöksi

- Tiedustelulainsäädäntö on rakentumassa seuraavista elementeistä:
  - Siviilitiedustelu: PolL uusi luku (perussäännökset tiedustelusta ja tiedustelumenetelmät) (SM)
  - Sotilastiedustelulaki (PLM)
  - Lait tietoliikennetiedustelusta (PLM ja SM)
  - Tiedustelun valvonta (OM)

  Mietinnöt valmistumassa ja lähtevät sen jälkeen lausuntokierrokselle

Tiedustelun tarkoitus

- *kansallisen turvallisuuden* suojaamiseen keskittyvä
  - tiedustelupalveluilla myös *kansallinen etu*

- valtion sisäisten ja ulkoisten turvallisuusuhkien
  1. havaitseminen ja
  2. tunnistaminen
  3. sekä niihin kohdistuva tiedonhankinta,
  4. tiedon analysointi,
  5. ja analysoidun tiedon oikea-aikainen saattaminen tiedon tarvitsijoille

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Kansallinen turvallisuus - määrittelyä

- ei yhtä yksiselitteistä määritelmää, määrittyy uhkaavan toiminnan kautta

- mm. OM:n perustuslain tarkistamista käsitelleen työryhmän mietinnön mukaan:
  - "kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavalla toiminnalla tarkoitetaan sellaista toimintaa, jota voidaan pitää haitallisena valtion keskeisille toiminnoille"

  - uhka ei kohdistu ensisijaisesti kehenkään yksilönä vaan yleisemmin valtioon tai yhteiskuntaan

  - yksilöön, yhteisöön tai yritykseen kohdistuva uhka voi olla myös kansallisen turvallisuuden uhka, esim. valtion johtohenkilöt, keskeiset instituutiot tai merkittävät yritykset

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Mistä välttämätöntä saada tietoa?

1) terrorismista;
2) ulkomaisesta tiedustelutoiminnasta;
3) valtio- ja yhteiskuntajärjestystä uhkaavasta toiminnasta;
4) joukkotuhoaseista;
5) kaksikäyttötuotteiden kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta leviämisestä;
6) toiminnasta, joka uhkaa suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä taikka yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja;
7) vieraan valtion suunnitelmasta tai toiminnasta, joka voi aiheuttaa vahinkoa ulko- tai turvallisuuspolitiikalle taikka kansainvälisille suhteille, taloudellisille tai muille tärkeille eduille;
8) kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta uhkaavasta kriisistä;
9) kansainvälistä kriisinhallintaoperaatiota uhkaavasta toiminnasta;
10) kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta kansainvälisestä järjestäytyneestä rikollisuudesta.

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Kansallinen turvallisuus ja rikosoikeus

- toteutuessaan kansallisen turvallisuuden uhka on usein vakava rikos, mutta ei aina
  - esimerkiksi vieraan valtion tiedustelutoiminnassa tehty sellainen vaikuttaminen päätöksentekoon, joka vaarantaa kansallista turvallisuutta = ei rikosta

- kansallisen turvallisuuden uhkat tyypillisesti sellaisia, että niihin ei voida vastata rikosoikeudellisella menettelyllä
  - toteutuneen uhkan aiheuttamaa vahinkoa yhteiskunnalle ei voida tyydyttävällä tavalla sovittaa rangaistuksella tai korvata rahallisesti
    - esimerkiksi satoja henkiä vaativa terrori-isku tai valtion itsemääräämisoikeutta horjuttava tiedusteluoperaatio
  - rangaistuksen uhka ei toimi ennalta estävästi
    - esim. tiedustelutoiminta, itsemurhapommittaja

- uhkien torjunnan täytyy siten olla ennakoivaa eli *tiedustelullista*

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Nykyisten tiedonhankintakeinojen käyttöperusteet ja niiden rajoitukset

Nykyisillä keinoilla voidaan hankkia tietoa ainoastaan:

1) Suomessa olevan…
2) yksittäisen henkilön…
3) tosiseikaston tasolla yksilöidystä yksittäisestä rikoksesta

Nykyisillä keinoilla ei voida lainkaan hankkia tietoa:

1) Toimintaympäristön kehittymisestä **valtiojohdon päätöksentekoa varten**
2) Kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta, **joka ei ole rikos**
3) Kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta, **joka tapahtuu ulkomailla**
4) Kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta, **jonka taustahenkilö ei ole tiedossa**

Siviilitiedustelun ala – ilmiöt ja kohteet

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

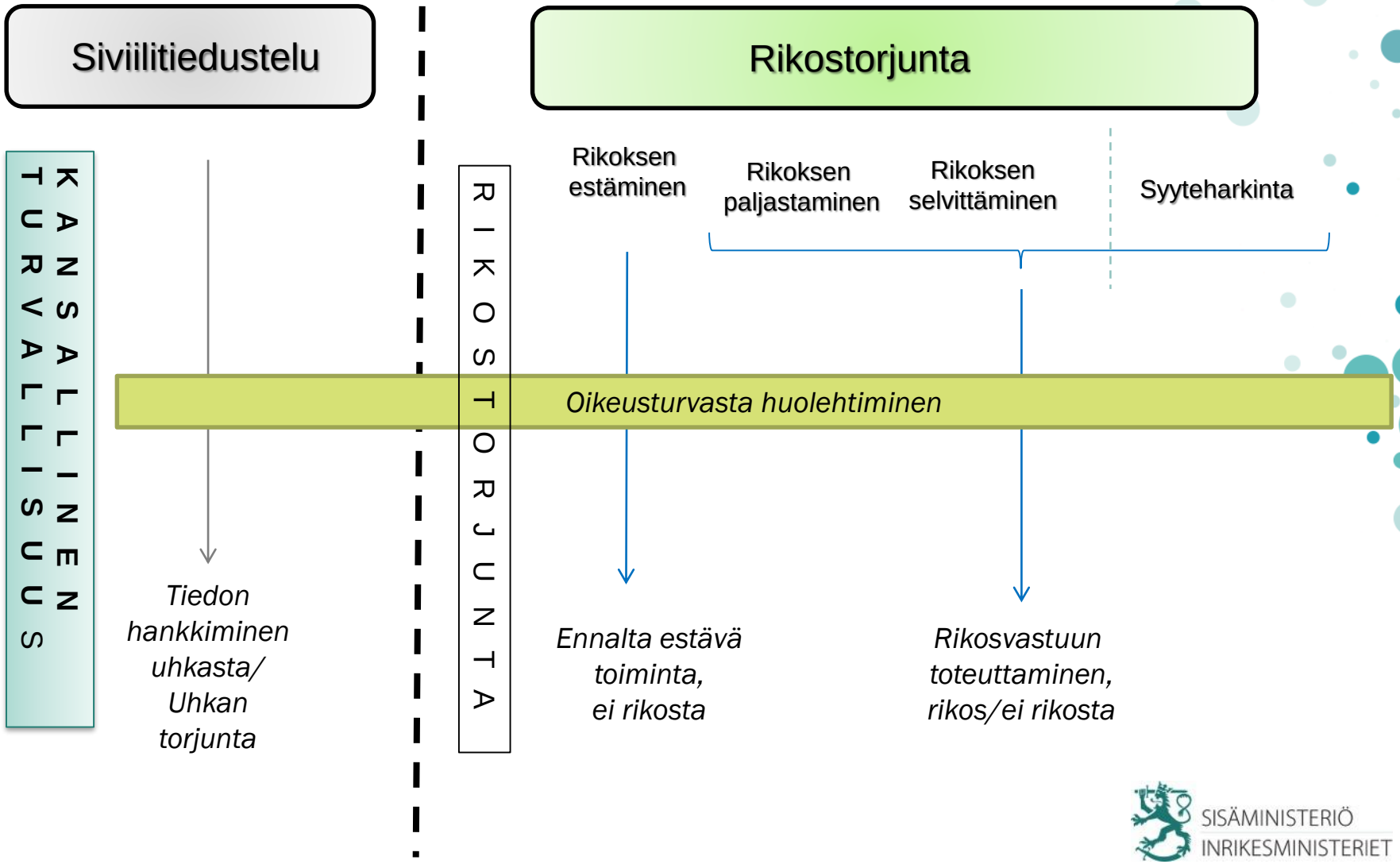

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Tiedustelumenetelmistä

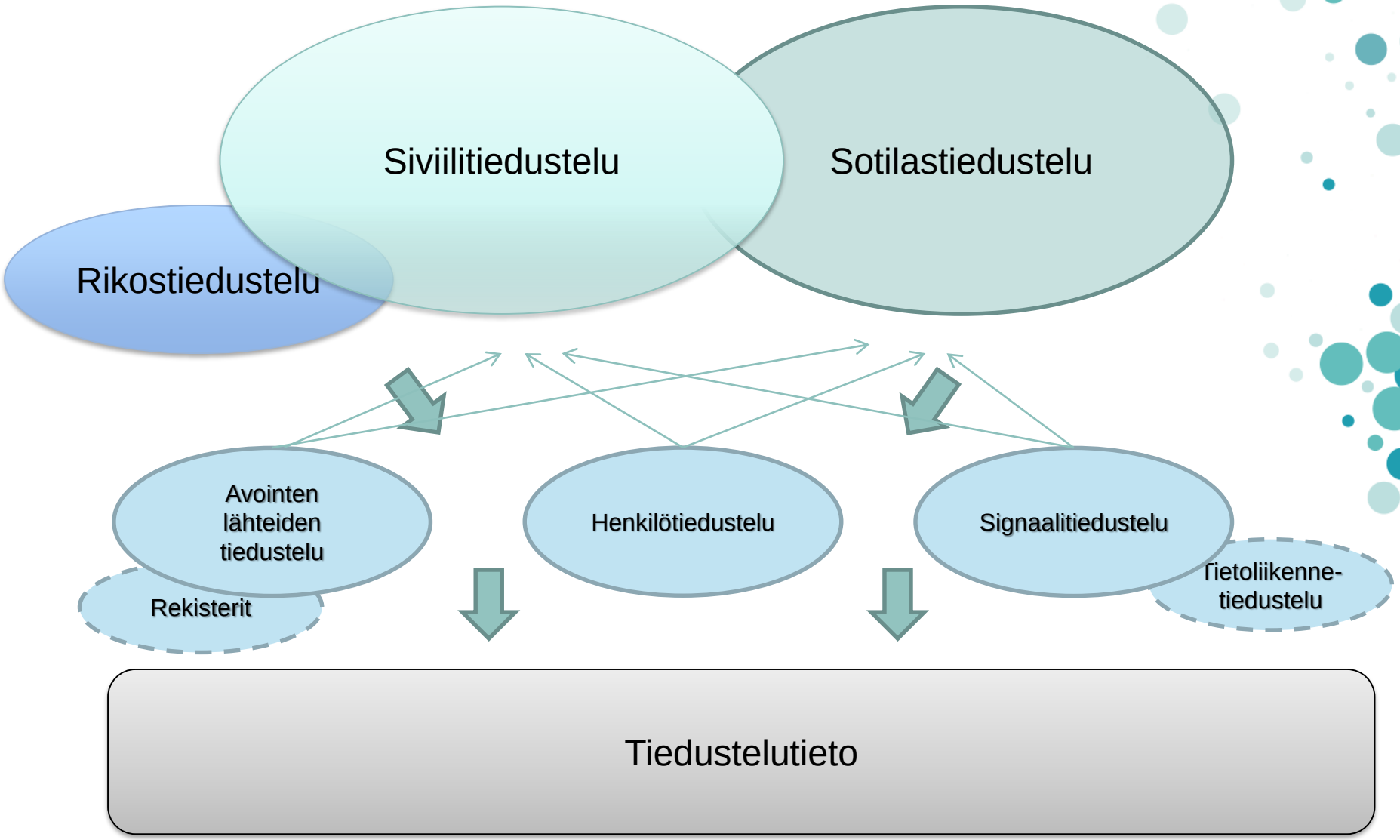

Tiedustelusykli – tiedustelun tuotteet ja tavoite

b) raportti

a) asiakkaan päätös tai toimenpide

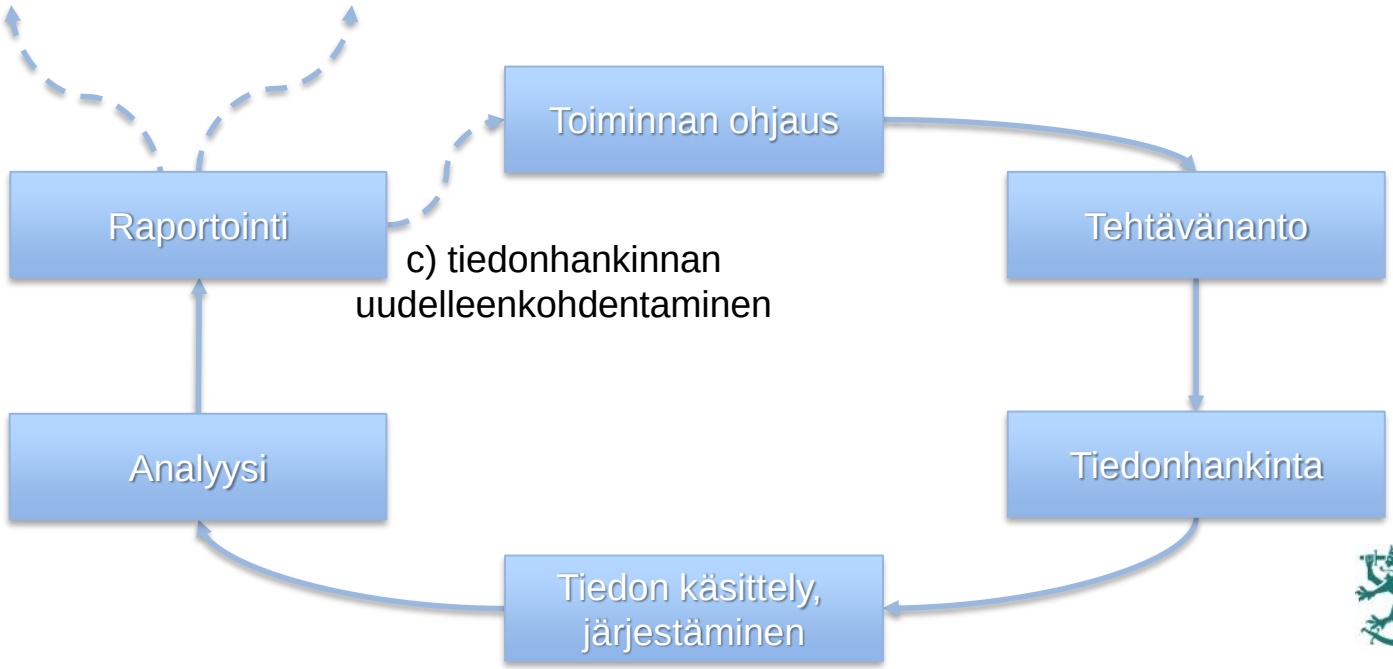

c) tiedonhankinnan uudelleenkohdentaminen

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Tietoliikennetiedustelu käytännössä

Miksi:

- Yhteiskunnan haavoittuvuudet kytkeytyvät verkkoihin
- Tarvittava tieto siirtyy yhä voimakkaammin verkkoihin
- Kiihtyvä tekninen kehitys

Miten

- Ehdoton luvanvaraisuus
- Kattava laillisuusvalvonta
- Ennalta määrätyt ulkopuolisen hyväksymät hakuehdot
- Tietoliikenteen kohdennettu seulontaa
- Automaattinen suodatus ("robotti" seuloo)
- Vain hakuehdot täyttävä ja merkityksellinen tieto jatkokäsittelyyn
- Ei "massaurkintaa" eikä "massatallennusta"

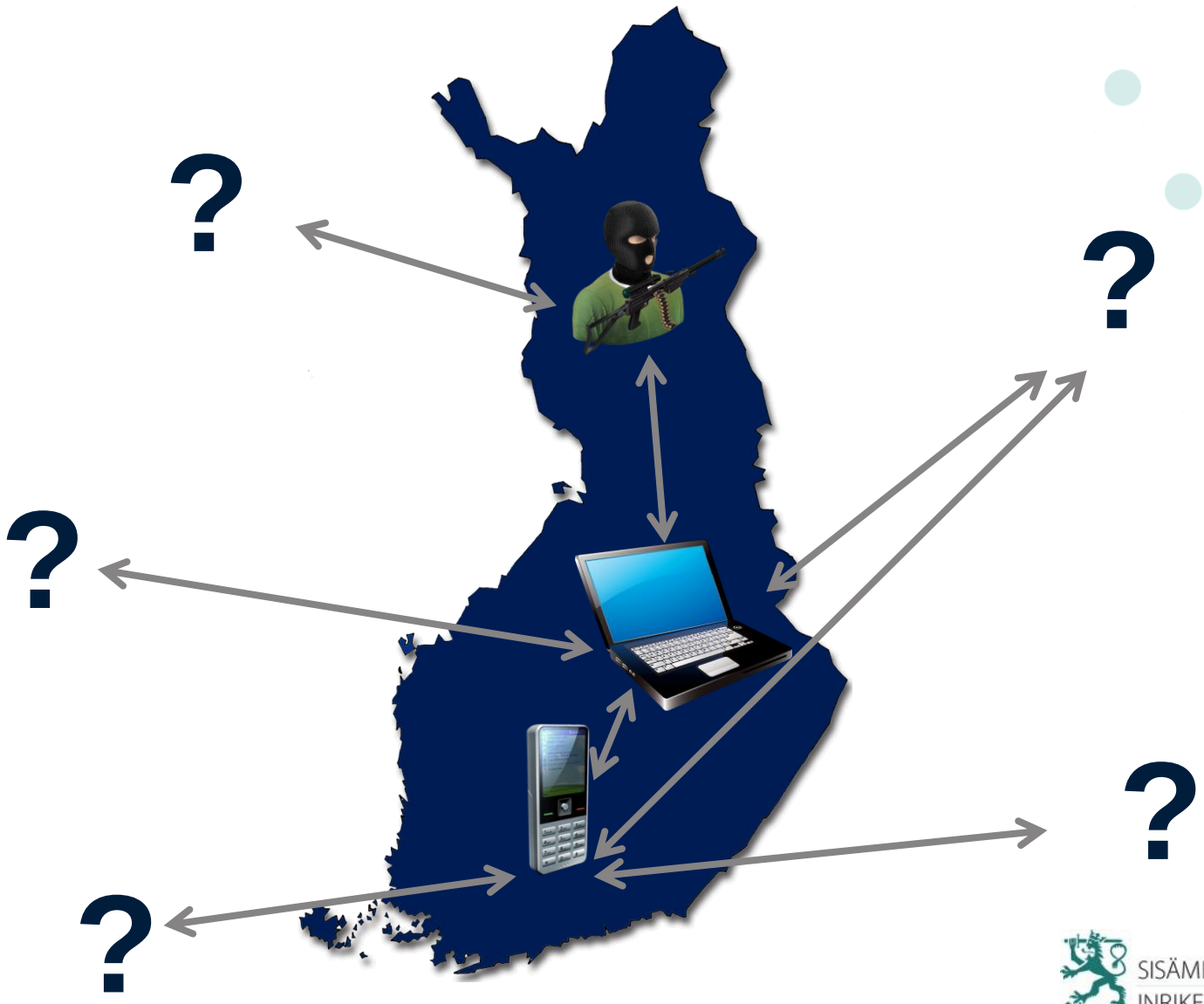

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

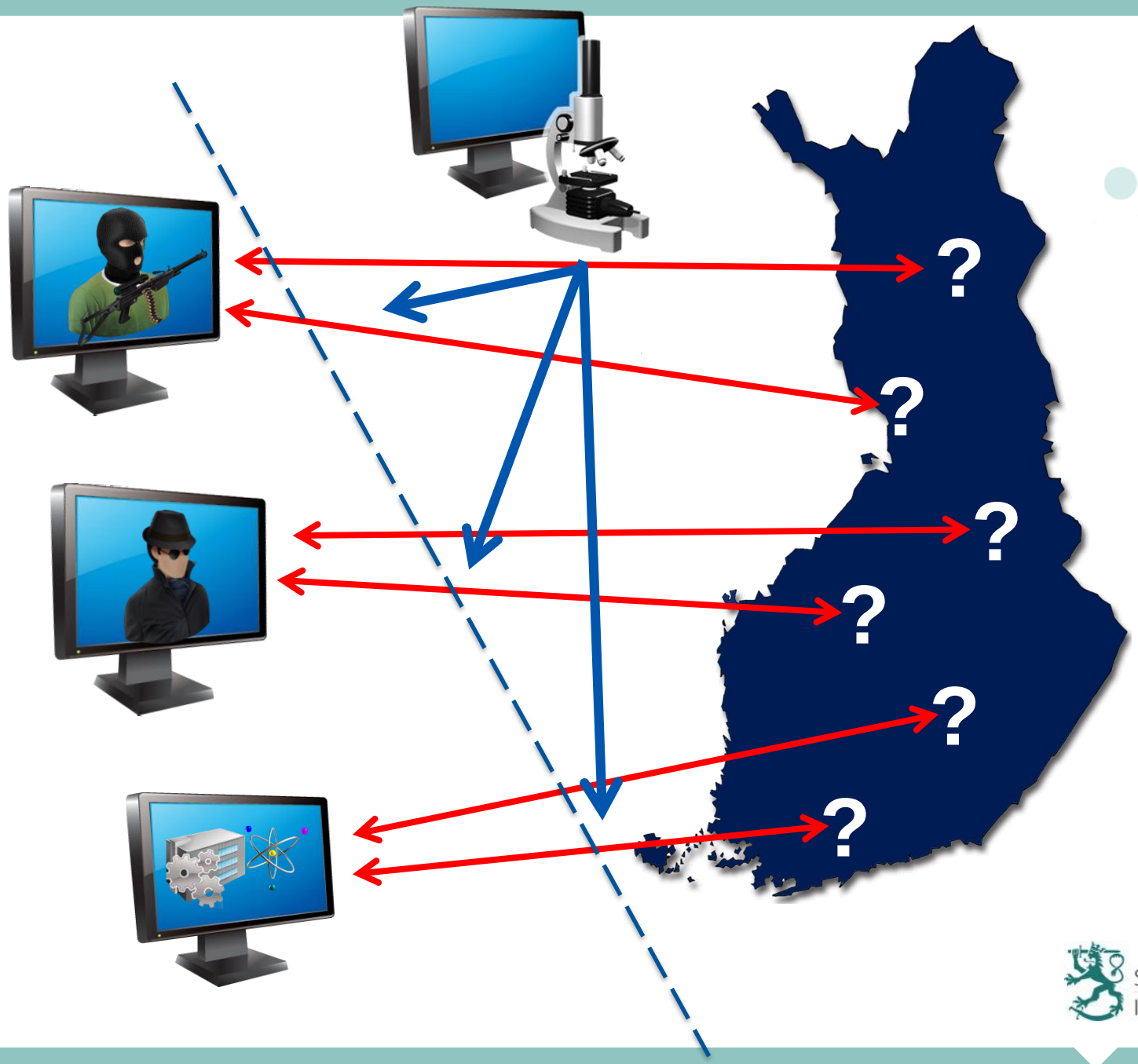

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Perustuslaki ja tiedustelulainsäädäntö

- PL 10,3:n 2. virke: "Lailla voidaan säätää lisäksi välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien **rikosten** tutkinnassa, oikeudenkäynnissä ja turvallisuustarkastuksessa sekä vapaudenmenetyksen aikana."

- OM:n työryhmän ehdotus:
  "Lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien **rikosten torjunnassa**, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana sekä **tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta**."

HUOM! "Hallitus esittää säädösperustaa ulkomaantiedustelulle ja tietoliikennetiedustelulle…" (Hallitusohjelma s. 35, Hallituksen julkaisusarja 10/105)

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Kiitos!

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET